

PORADNIK DEFENCE · 10 MIN CZYTANIA

Certyfikacje dla dostawców przemysłu obronnego

ISO 9001, AQAP, ochrona informacji niejawnych i kontrola eksportu: jakich certyfikatów i zezwoleń potrzebują dostawcy przemysłu zbrojeniowego.

ISO 9001 jako kwalifikacja podstawowa

Certyfikacja ISO 9001 jest niezbędną podstawą dla każdego dostawcy, który chce wejść do przemysłu obronnego. Bez certyfikowanego systemu zarządzania jakością (QMS) przyjęcie do puli dostawców dużych koncernów zbrojeniowych jest praktycznie wykluczone. Norma wymaga myślenia procesowego, planowania opartego na ryzyku i ciągłego doskonalenia — zasad, które w krytycznym dla bezpieczeństwa przemyśle obronnym mają szczególne znaczenie.

- Udokumentowane procesy: wszystkie przebiegi istotne dla jakości muszą być opisane, wdrożone i możliwe do wykazania
- Zarządzanie ryzykiem: systematyczna identyfikacja i ocena ryzyk w łańcuchu dostaw i produkcji
- Ocena dostawców: własni poddostawcy muszą być oceniani i nadzorowani — łańcuch nie może zostać przerwany
- Nadzór nad wyposażeniem pomiarowym: wszystkie przyrządy kontrolno-pomiarowe muszą być wzorcowane i udokumentowane w sposób umożliwiający ich odniesienie do wzorców
- Przegląd zarządzania: regularna ocena systemu zarządzania jakością przez kierownictwo

Wskazówka: Nakład czasu i koszty — Wdrożenie systemu zarządzania jakością według ISO 9001 trwa w średniej wielkości przedsiębiorstwie zazwyczaj od 6 do 12 miesięcy. Koszty certyfikacji wynoszą od 5 000 do 15 000 euro, w zależności od wielkości firmy i jednostki certyfikującej. Coroczne audyty nadzoru kosztują około 3 000 do 6 000 euro. Inwestycja szybko się zwraca dzięki dostępowi do zleceń przemysłu obronnego.

AQAP — standardy jakościowe NATO

Allied Quality Assurance Publications (AQAP) to specyficzne dla NATO standardy jakościowe, które wykraczają poza ISO 9001. Nadzorują je krajowe organy kontroli jakości — w Niemczech wojskowe organy kontroli jakości Bundeswehry (Güteprüfstellen, GüPrSt) podlegające BAaINBw. Zgodność z AQAP nie jest odrębną certyfikacją, lecz jest wymagana w ramach udzielenia zamówienia i weryfikowana przez GüPrSt.

- AQAP 2110: wymagania zapewnienia jakości dla projektowania, rozwoju i produkcji — najszerszy poziom
- AQAP 2120: wymagania zapewnienia jakości dla produkcji — gdy dostawca nie odpowiada za własny projekt
- AQAP 2130: wymagania zapewnienia jakości dla badań i kontroli końcowej — wymaganie minimalne
-

AQAP 2310: wymagania NATO dotyczące zapewnienia jakości w rozwoju oprogramowania

- Government Quality Assurance (GQA): państwowa kontrola jakości prowadzona przez organ kontroli jakości — zamawiający ma prawo wstępu do zakładu

Wskazówka: Praktyka: współpraca z organem kontroli jakości — Organ kontroli jakości (GüPrSt) nie jest przeciwnikiem, lecz partnerem. Przy zamówieniach z wymaganiem AQAP właściwa GüPrSt zgłasza się do dostawcy i uzgadnia termin audytu. Prosimy się przygotować, uzupełniając Państwa dokumentację ISO 9001 o wymagania specyficzne dla AQAP: zarządzanie konfiguracją, badanie pierwszej próbki (FAI według AS9102) oraz rozszerzone protokoły badań.

Ochrona informacji niejawnych i postępowanie sprawdzające

Nie każde zamówienie obronne wymaga ochrony informacji niejawnych — ale wiele z nich tak. Gdy tylko dostawca uzyskuje dostęp do informacji niejawnych (VS), musi przystąpić do procedury poświadczenia bezpieczeństwa. Za ochronę informacji niejawnych w gospodarce odpowiada niemieckie Federalne Ministerstwo Gospodarki i Energii (BMWE, do 2025 r. BMWK). Postępowanie sprawdzające dotyczy zarówno przedsiębiorstwa, jak i poszczególnych pracowników.

- VS-NfD (tylko do użytku służbowego): najniższa klauzula, wymaga decyzji o dopuszczeniu do informacji niejawnych i wewnętrznej instrukcji VS w przedsiębiorstwie
- VS-Vertraulich (poufne): wymaga postępowania sprawdzającego Ü1 wobec zaangażowanych pracowników
- VS-Geheim (tajne): wymaga rozszerzonego postępowania sprawdzającego Ü2, obejmującego wywiad środowiskowy
- Klauzule NATO: NATO RESTRICTED, NATO CONFIDENTIAL, NATO SECRET — wymagają dodatkowej umowy o ochronie informacji niejawnych NATO
- Facility Security Clearance: samo przedsiębiorstwo musi uzyskać świadectwo bezpieczeństwa przemysłowego od BMWK

Wskazówka: Czynniki czasu w procedurze poświadczenia bezpieczeństwa — Pierwsze przeprowadzenie procedury poświadczenia bezpieczeństwa trwa od 6 do 18 miesięcy. Postępowanie sprawdzające wobec poszczególnych pracowników (Ü1) trwa od 3 do 6 miesięcy, Ü2 może zająć od 6 do 12 miesięcy. Prosimy uwzględnić ten okres wyprzedzenia przy nawiązywaniu współpracy — zamówienia wymagające ochrony informacji niejawnych nie można przyjąć w krótkim terminie, jeżeli procedura nie została jeszcze zakończona.

Kontrola eksportu i produkty podwójnego zastosowania

Również jako dostawca komponentów lub materiałów można podlegać kontroli eksportu. Ramy krajowe tworzą Außenwirtschaftsgesetz (AWG, ustawa o obrocie gospodarczym z zagranicą), Außenwirtschaftsverordnung (AWV, rozporządzenie wykonawcze) oraz Kriegswaffenkontrollgesetz (KrWaffKontrG, ustawa o kontroli broni wojennej). Na poziomie UE wywóz produktów podwójnego zastosowania reguluje rozporządzenie (UE) 2021/821. Dostawcy muszą sprawdzić, czy ich produkty znajdują się na listach kontrolnych lub czy podlegają ograniczeniom eksportowym w ramach wyrobu końcowego klienta.

- Niemiecka lista towarów objętych kontrolą wywozu (AWV, załącznik AL): krajowa lista towarów wymagających zezwolenia — obejmuje także materiały wysokotemperaturowe i ceramikę
- Unijna lista produktów podwójnego zastosowania (załącznik I do rozporządzenia 2021/821): zharmonizowana w całej UE lista towarów z technicznymi wartościami progowymi
- Lista broni wojennej (załącznik do KrWaffKontrG): broń wojenna i jej istotne części składowe — najwyższy poziom wymogów zezwoleniowych
- Klauzula catch-all: również towary nieujęte na listach mogą wymagać zezwolenia, jeżeli użytkownik lub przeznaczenie są krytyczne
- Internal Compliance Programme (ICP): wewnętrzna organizacja przedsiębiorstwa zapewniająca

przestrzeganie przepisów kontroli eksportu

Wskazówka: Przykład z praktyki: materiały ogniotrwałe a kontrola eksportu — Określone rodzaje ceramiki wysokowydajnej, kompozytów z włókna węglowego i gatunków grafitu są ujęte na unijnej liście produktów podwójnego zastosowania. Przykład: ceramika kompozytowa wzmocniana włóknami o temperaturze zastosowania powyżej 1 600 °C i gęstości poniżej 2,0 g/cm³ wymaga zezwolenia pod pozycją listy 1C007. Prosimy sprawdzić Państwa asortyment pod kątem technicznych wartości progowych — w razie wątpliwości doradza BAFA (Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle, niemiecki Federalny Urząd Gospodarki i Kontroli Eksportu).

Dokumentacja i obowiązki dowodowe

Wymagania dokumentacyjne w przemyśle obronnym wykraczają daleko poza standardy przyjęte w przemyśle cywilnym. Każdy materiał, każda partia i każdy krok procesu muszą być udokumentowane bez luk i możliwe do przesłania przez cały okres życia wyrobu końcowego — w przypadku systemów uzbrojenia często przez 30 do 50 lat.

- Świadczenia odbioru według DIN EN 10204 typ 3.1 lub 3.2: skład materiału, właściwości mechaniczne, wyniki badań
- Raport z badania pierwszej próbki (EMPB) według AS9102 / VDA: pełny pomiar i dokumentacja pierwszej części produkcyjnej
- Śledzenie partii: od dostawcy surowca po miejsce zabudowy w wyrobie końcowym — bez żadnych luk
- Zarządzanie odchyleniami: każde odchylenie od specyfikacji musi zostać udokumentowane, ocenione i zatwierdzone przez zamawiającego
- Okresy przechowywania: co najmniej 10 lat, przy systemach uzbrojenia często przez cały okres użytkowania (ponad 30 lat)

Normy i przepisy

ISO 9001:2015

System zarządzania jakością — wymagania (Certyfikacja podstawowa, wymaganie minimalne dla wszystkich dostawców przemysłu obronnego)

AQAP 2110

NATO QA Requirements for Design, Development and Production (Obowiązkowa przy bezpośrednich zamówieniach Bundeswehry lub partnerów NATO)

AQAP 2120

NATO QA Requirements for Production (Dla zakładów wyłącznie produkcyjnych, bez własnej odpowiedzialności projektowej)

AS9100D

System zarządzania jakością dla przemysłu lotniczego, kosmicznego i obronnego (Istotna przy dostawach do sektora lotniczego i kosmicznego)

SÜG

Sicherheitsüberprüfungsgesetz (niemiecka ustawa o postępowaniach sprawdzających) (Podstawa prawna postępowań sprawdzających Ü1/Ü2 wobec pracowników)

AWG/AWV

Außenwirtschaftsgesetz i Außenwirtschaftsverordnung (niemiecka ustawa i rozporządzenie o obrocie gospodarczym z zagranicą) (Krajowa podstawa prawna kontroli eksportu)

Często zadawane pytania

Czy jako mały dostawca naprawdę potrzebuję certyfikacji AQAP?

AQAP nie jest formalną certyfikacją, lecz wymaganiem określonym w umowie. Potrzebują Państwo systemu zarządzania jakością certyfikowanego według ISO 9001 jako podstawy oraz muszą Państwo spełnić dodatkowe wymagania specyficzne dla AQAP. Organ kontroli jakości weryfikuje zgodność w ramach realizacji zamówienia. Na start jako dostawca Tier 3 często wystarcza ISO 9001 — wymagania AQAP buduje się następnie stopniowo.

Jak długo trwa uzyskanie wszystkich certyfikatów?

ISO 9001: 6–12 miesięcy. Procedura poświadczenia bezpieczeństwa: 6–18 miesięcy. Postępowanie sprawdzające wobec pracowników: 3–12 miesięcy. Łącznie należy zaplanować od 12 do 24 miesięcy na pełne zbudowanie kwalifikacji dostawcy. Prosimy zacząć od ISO 9001 i równolegle uruchomić procedurę poświadczenia bezpieczeństwa.

Ile kosztuje zbudowanie struktury compliance?

Koszty różnią się w zależności od sytuacji wyjściowej. Dla średniego przedsiębiorstwa zatrudniającego 50–100 pracowników: wdrożenie i certyfikacja ISO 9001 to ok. 15 000–30 000 euro. Utworzenie struktur ochrony informacji niejawnych (strefa bezpieczeństwa, zarządzanie dokumentami): 10 000–50 000 euro. Doradztwo w zakresie kontroli eksportu i budowa ICP: 5 000–20 000 euro. Koszty bieżące audytów i szkoleń: 10 000–20 000 euro rocznie.

Porozmawiajmy o Państwa projekcie

Odpowiedź w ciągu 24 godzin w dni robocze.

info@sbs-rs.de

+49 89 541 960 209

Czytaj online: www.sbs-rs.de/defense-industrie/ratgeber/zertifizierungen-defense-zulieferer